

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:
Sintonen, S & Törmänen, M. 2018. Osaamismerkeillä tunnustettua osaamista. TAMK Journal. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu.

DOI / URL: <http://tamkjournal.tamk.fi/osaamismerkeilla-tunnustettua-osaamista/>

Osaamismerkeillä tunnustettua osaamista

Osaamismerkit (badget) mahdollistavat uudenlaisen tavan tunnustaa hankkeissa syntyvää osaamista. Uutta avointa energiaa -hankkeessa ollaan ottamassa käyttöön Tampereen ammattikorkeakoulun Open Badge Factory, jonka kautta osaamismerkkikokoelmaa kehitetään. Merkkejä tuotetaan ja käytetään hankkeessa kolmesta eri näkökulmasta: kursseilla syntyneen osaamisen esittämisessä, hanketoiminnassa karttuneen osaamisen esittämisessä ja osoituksena hankkeen toteuttaman koulutuksen suorittamisesta.

KIRJOITTAJAT: SANNA SINTONEN JA MIIA TÖRMÄNEN

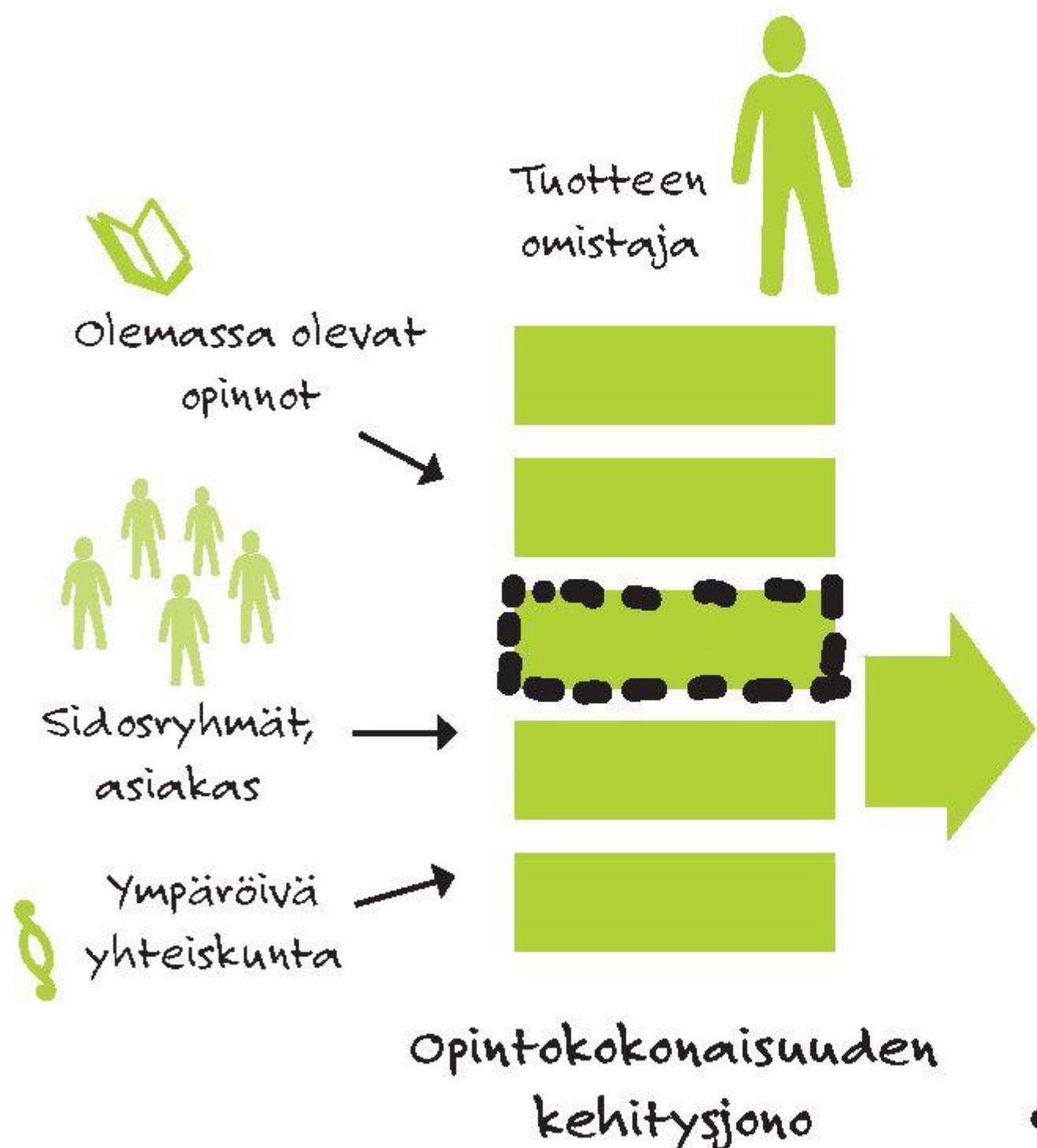
Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittamassa ja vuosina 2015-18

toteutettavassa Uutta avointa energiaa -hankkeessa on suunniteltu verkkokurssien kehittämisen tueksi AgileAMK-malli, jonka avulla verkko-opetuksen toteuttamisesta ja verkko-oppimisen sisällöntuotannosta voidaan tehdä nopeaa, kustannustehokasta ja laadukasta. Mallin avulla toteutetaan MOOC-tyyppisiä (eng. Massive Open Online Course) verkkokursseja energia-alan koulutukseen. Koulutuksissa edistetään tavoitteita, jotka liittyvät vähähiiliseen talouteen, uusiutuvan energian tuotantoon, jakeluun ja käyttöön sekä energia- ja materiaalihokkuuteen. Uutta avointa energiaa -hankkeeseen osallistuu kymmenen ammattikorkeakoulua. (Sintonen ja Törmänen 2017.)

Hankkeessa otetaan käyttöön osaamismerkit TAMKin Open Badge Factory -palvelun kautta osana mallin mukaista avointen verkkokurssien tarjontaa ja keskitetyn hallinnoinnin, markkinoinnin ja tarjonnan kehittämistä. Osaamismerkkejä käytetään hankkeessa kolmeen eri tarkoitukseen: MOOC-kursseilla syntyneen osaamisen esittelyyn (opiskelijan osaaminen), hanketoiminnassa syntyneen osaamisen osoittamiseen (hankerooli) ja merkinä hankkeessa toteutetun koulutuksen suorittamisesta. Kurssien osaamismerkkikokoelmasta tulee laaja ja monipuolinen. Se sisältää myös metamerkkejä, jotka myönnetään riittävän monen alamerkin suorittaneille. Osaamismerkit ovat pääsääntöisesti kurssien tavoin kaksikielisiä.

AgileAMK-mallin versio 0.6 (kuva 1) on kehitetty erityisesti ohjelmistokehityksestä tunnettujen menetelmien (agile, scrum ja kanban) pohjalta. Mallin tavoitteena on tuottaa mahdollisimman nopeasti pilotoitava MOOC-kurssi ilman pitkää suunnittelu- ja toteutusvaihetta. Mallin kehittämiseksi on tehty avoimia verkkokursseja energia-alalta suomeksi ja ruotsiksi. (Paaso ym. 2016.) Hankkeessa käyttöönotettavat osaamismerkit integroituvat osaksi AgileAMK-mallia ja mahdollistavat esimerkiksi MOOCeissa syntyneen osaamisen näyttämisen.

A

Kuva 1 AgileAMK-malli, johon osaamismerkit integroituvat eri vaiheissa.

Osaamismerkin määritelmä

Open Badges -konsepti on Mozilla-säätiön vuodesta 2010 alkaen kehittämä standardi tunnistaa ja todentaa oppimista digitaalisten osaamismerkkien avulla. Konseptin suosio on kasvanut maailmalla räjähdysmäisesti ja Suomessakin kiinnostus osaamismerkkejä kohtaan on hiljalleen lisääntynyt. (Karjalainen 2014.)

Badge eli merkki on määritelty symboliksi tai mittariksi saavutuksesta, taidosta, ominaisuudesta tai mielenkiinnon kohteesta. Digitaaliset badget tulivat käyttöön pelillistämisen kautta. Open Badge -osaamismerkki on digitaalinen merkki, jolla voidaan visuaalisesti osoittaa henkilön taitoja ja osaamista. Osaamismerkki muodostuu kuvasta sekä siihen liittyvästä tiedosta eli metadatasta. Metadataa ovat tiedot myöntäjystä, merkin myöntämisen kriteereistä sekä todisteet, joilla osaaminen todennetaan. Osaamismerkkeihin liittyy kolme roolia, jotka ovat saaja (oppija), myöntäjä ja loppukäyttäjä. Saaja vastaanottaa merkin valitsemaansa osaamismerkkipalveluun. Osaamismerkkejään voi jakaa haluamiinsa palveluihin (esimerkiksi sosiaaliseen mediaan ja portfolioon) osaamistensa osoittamiseksi. Merkin loppukäyttäjä tarkastelee merkkejä saadakseen lisätietoja saajan osaamisesta. (Karjalainen 2014.)

Hankkeessa syntyneen osaamisen näyttäminen

Uutta avointa energiaa -hankkeessa järjestetään kahta erilaista AgileAMK-koulutusta. Nämä Vertaisarviointi verkossa ja Kuinka tuotat verkkokurssit ketterästi? -koulutukset on suunnattu erityisesti oppilaitosten opetushenkilöstölle ja verkkokurssien kehittäjille. AgileAMK-koulutuksiin osallistuneille on myönnetty tähän mennessä jo useita kymmeniä osaamismerkkejä. Lisäksi hanke järjestää malliin liittyen laatukorttikoulutusta ja erilaisia työpajoja opetuksen ja verkkokurssien kehittämiseksi.

AgileAMK-koulutuksissa saavutettava osaaminen on määritelty selkeästi, joten merkkien kriteerit ja sisältö ovat hyvin yksilöityjä. Vertaisarviointi verkossa –koulutuksen suorittanut tuntee erilaisia vertaisarviointimalleja ja osaa tehdä vertaisarviointitehtävän verkkokurssille. AgileAMK-kehittäjä hallitsee verkkokurssin tuotantomallin ja osaa soveltaa sitä työssään. Myös merkkien ulkoasu pyrkii ilmentämään esille siihen liittyvää

osaamista (kuva 2).

Kuva 2 Badget todentavat AgileAMK-malliin liittyvää osaamista.

Hankkeessa on ideoitu myös hankerooliin perustuvia osaamismerkkejä. Niiden suunnittelu on parhaillaan käynnissä. Myös hankeroolit ovat AgileAMK-tuotantomalliin perustuvia. Mallissa AgileAMK-master on verkkokurssituotannon omistaja, joka pystyy hallinnoimaan verkkokurssituotannon sprinttejä ja toimimaan kouluttajana Kuinka tuotat verkkokurssit ketterästi? -koulutuksessa. Lisäksi hanketiimeissä esimerkiksi laatutiimiin ja MOOC-kurssien tuotantotiimeihin kuuluvat ovat saamassa omat osaamismerkkinsä. Hanketoimijoiden merkit lisäävät yhteenkuuluvuutta ja edistävät osaltaan hankkeen tuotosten levittämisestä sekä AgileAMK-mallin tunnettuutta.

Osaamismerkkien suunnittelu ja toteutus

Uutta avointa energiaa -hankkeessa osaamismerkkien ulkoasu noudattelee hankkeen graafista linjaa. Myös TAMKilla on graafinen ohjeistus osaamismerkeistä. Osaamistavoitteiden kirjoittaminen on ammattikorkeakoulumaailmassa tuttua, joten suurin osa osaamismerkkien myöntämisen kriteereistä on jo valmiiksi kirjoitettu verkko-oppimisympäristön kurssikuvauksiin. AgileAMK-koulutuksiin osallistuneille valmiiden merkkin myöntäminen on yksinkertaista sähköpostilistan perusteella. Myöntäjän rooli on selkeä, koska merkkikokoelma on hankkeen aikana vastuutettu tietyille henkilöille.

Keskeisen haasteen osaamismerkkien käyttöönotossa muodostaa MOOC-kurssien merkkivalikoiman laajuus ja varsinaisen merkkin myöntöprosessin toteuttaminen. MOOCit on jaettu pienempiin kokonaisuuksiin, jotka käsittelevät eri osaamisalueita uusiutuvan energian tuotannossa. Jokaiselle osa-alueelle on oma merkkinsä

(esimerkiksi aurinkoenergia). Kokonaisuus (metamerkki) tulee sisältämään useita erillisiä osaamismerkkejä, joita voi saavuttaa valitsemansa määrän. Hankkeen aikana kehitetään menetelmä, jolla opiskelija voi MOOC-osion suoritettuaan hakea kyseisen osion merkkiä. Tieto merkkihakemuksesta lähtee alan hanketoimijoille (esim. opettajia) sähköpostiin. Sähköpostin kautta merkkihakemus on mahdollista pienellä vaivalla hyväksyä nopeasti eikä siihen tarvita erillisiä tunnuksia Open Badge Factory -palveluun. Avoinna on vielä monia kysymyksiä esimerkiksi siitä, miten opiskelija todistaa jo hakemuksessa suorituksensa, jotta opettajan ei tarvitse etsiä yksittäisten opiskelijoiden suorituksia oppimisympäristöstä tai kuinka osaamisen varmistaminen tapahtuisi mahdollisimman automaattisesti.

Hankkeen MOOCit jakautuvat kahteen teemaan, jotka ovat lähes 0-energia rakentaminen ja kestävät energiaratkaisut. Kestävät energiaratkaisut - täydennyskoulutuksella edistetään tavoitteita, jotka liittyvät vähähiiliseen talouteen, uusiutuvan energiantuotantoon, jakeluun ja käyttöön sekä energia- ja materiaalitehokkuuteen. Näiden verkkokurssien aihepiireiksi ovat valikoituneet aurinkoenergia, bioenergia, lämpöpumput ja tuulivoima. Opiskelija voi saavuttaa esimerkiksi viisi erillistä osaamismerkkiä sisältävän Aurinkoenergia-metamerkin. Osaamismerkkejä ovat johdanto aurinkoenergiaan, aurinkosähköjärjestelmät, aurinkosähköjärjestelmien suunnittelu, aurinkolämpöjärjestelmät ja aurinkolämpöjärjestelmien suunnittelu.

Lähes 0-energia rakentamisen kokonaisuudessa opiskelija voi saavuttaa enintään yhdeksän osaamismerkkiä, joissa merkkien kriteerit vastaavat suoritettavia osia. Lähes 0-energia rakentamisen kurssien sisällöt ovat rakennusten energiatehokkuus, energiatehokkuuslaskenta, energiatehokkuusvaatimukset, talotekniikka, arkkitehtuuri ja energiatehokkuus, energiatehokkaat rakenteet, energiatehokkuuden toteuttaminen ja todentaminen, energiatehokkaan rakennuksen ylläpito sekä uusiutuva energia.

Suoritettuaan verkkokurssilla osaamismerkkiin vaadittavat asiat opiskelija lähettää osaamismerkkihakemuksen kurssin ylläpitäjälle. Tarvittaessa ylläpitäjä tarkistaa kurssin suoritusmittarista kurssin tehtävien suoritukset. Merkki ei sisällä arviota osaamisen tasosta, vaan on ainoastaan osoitus kurssille osallistumisesta. Osaamisen taso tulee todentaa esimerkiksi sähköisellä tentillä, mikäli suoritus halutaan arvioida osaksi esimerkiksi ammattikorkeakoulun opintoja. Hankkeessa tuotetut avoimet kurssit on suunnattu ensisijaisesti työelämässä oleville alan ammattilaisille, jotka eivät yleensä tarvitse muodollista todistusta, vaan heitä kiinnostaa kursseilta saatava alan uusin tietämys.

Haasteena tunnettuus

Yleisesti tiedetty haaste osaamismerkkien käytössä on niiden tunnettuus. Hankkeen toimijat ja kurssien osallistujat eivät välttämättä koe merkkiä niin merkitykselliseksi, että ottaisivat käyttöön itselleen sopivan palvelun merkkien säilyttämiseen ja jakeluun (esimerkiksi Open Badge Passport -palvelun). Hankkeessa opastetaan merkkien saajia niiden vastaanottamisessa, jotta tietoisuus merkkien käytöstä leviää. Erityisen tärkeää olisi, että merkkien saajat näyttäisivät osaamistaan jakamalla merkkejä ja tuottamalla niistä omaa osaamistaan esitteleviä gallerioita. ***Osaamismerkit lisäävät yhteenkuuluvuutta sekä tekevät hankkeen toimintaa ja tuloksia tunnetuksi.***

Toinen haastava kysymys liittyy hankemaailmaan: kuinka mahdollistetaan kurssien ja sitä kautta osaamismerkkien käyttö hankkeen päättymisen jälkeen? Hankkeen koulutuksiin ja hanketoimijuuteen liittyviä merkkejä ei luultavasti ole mahdollista saavuttaa hankkeen jälkeen. Sen sijaan on tarkoituksenmukaista, että avointen

verkkokurssien osaamismerkkejä voi saavuttaa myös tulevaisuudessa. Tähän vastaa kursseille suunniteltava mahdollisimman automaattinen merkkien myöntämisen prosessi, joka on jaettu mahdollisimman monen hanketoimijan kesken.

Osaamismerkit ovat mielenkiintoinen ja toimiva tapa jakaa ja tehdä näkyväksi hankkeessa syntynyttä osaamista sekä samalla levittää tietoisuutta AgileAMK-mallista ja muista hankkeen tuotoksista. Saajalle ne tarjoavat helpon tavan esitellä osaamistaan edelleen erilaisissa yhteyksissä.

Lisää tietoa AgileAMK-mallista ja siihen liittyvistä työpajoista ja koulutuksista sekä energia-alan avoimista verkkokursseista saa vuoden 2018 aikana ilmestyvästä hankejulkaisusta ja sivuilta <http://uusiavoinenergia.fi>

Lähteet

Karjalainen H. 2014. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Open Badges osaamismerkkien avulla. Kandidaatintutkielma. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden yksikkö, Tampere 2014.

Paaso L., Dahlberg, E., Kantola M., Keränen M., Lehto T., Meriläinen J., Mäntyvaara J., Tervonen P. & Törmänen M. 2016. AgileAMK-malli 0.6. versio. Luettu 21.9.2017. <https://onedrive.live.com/view.aspx?cid=28466e9d5033ac97&id=documents&resid=28466E9D5033AC97%21911&app=PowerPoint&authkey=AJmrdEppc6EwVDM&&wdSlided=256&wdModeSwitchTime=1482912779939>

Sintonen S. & Törmänen M. 2017. TAMK-konferenssi – TAMK Conference 2017. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja, Tampere 2017. (PDF). Luettu 21.9.2017. <http://www.tamk.fi/web/tamk/-/tamk-konferenssi-tamk-conference-2017>

Kirjoittajat

Sanna Sintonen, erikoissuunnittelija, Tampereen ammattikorkeakoulu, Floworks

Miia Törmänen, erikoissuunnittelija, Tampereen ammattikorkeakoulu, Ammattipedagoginen TKI

Kuvituskuva: Unsplash/Alexander Andrews